

4.1. Evidencija i statistička analiza ekspozicijskih incidenata

Direktiva Vijeća 2010/32/EU od 10. svibnja 2010. godine o provođenju Okvirnog sporazuma o sprječavanju ozljeda oštrim predmetima u bolničkom sektoru i zdravstvu uvedena je u zakonodavstvo Republike Hrvatske (RH) putem Pravilnika o načinu provođenja mjera zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima (NN 84/13, 17/17).

Novi Pravilnik o načinu provođenja i mjerama zaštite radi sprječavanja nastanka ozljeda oštrim predmetima (NN 39/2020) je stupio na snagu u travnju 2020. godine.

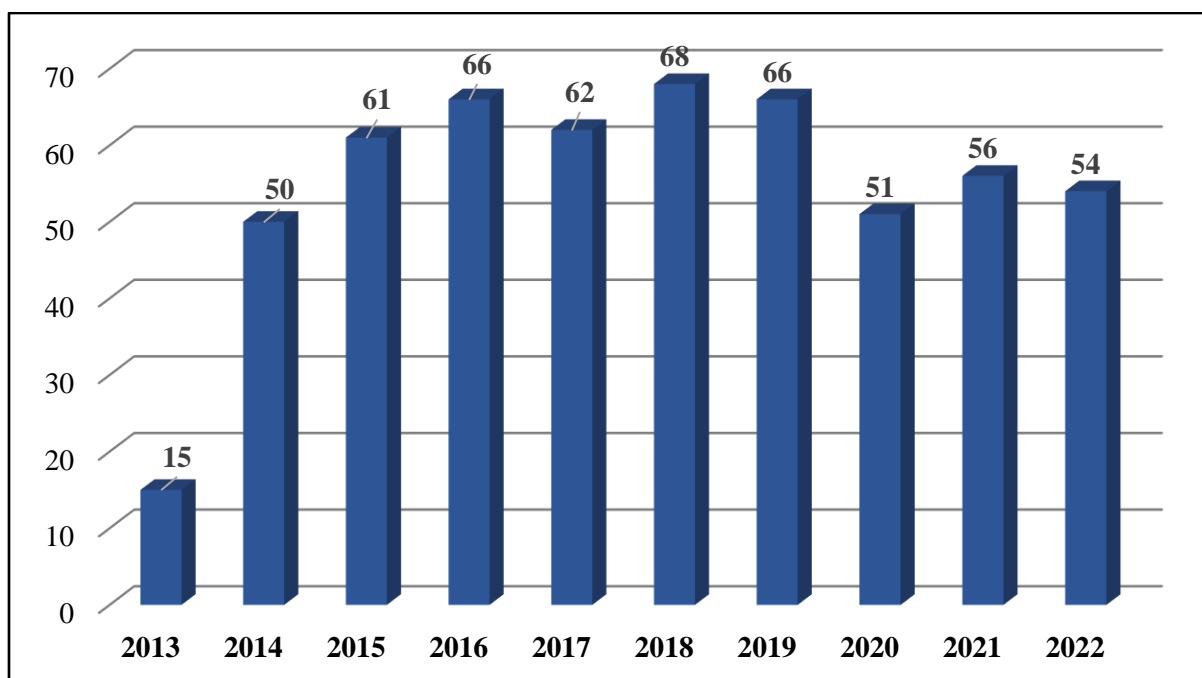
Navedenim Pravilnikom se utvrđuju mjere zaštite zdravlja radnika u zdravstvu koji rade na poslovima gdje postoji opasnost od ozljeda oštrim predmetima te izlaganja drugim vrstama ekspozicijskih incidenata kao što su ugrizi i tzv. incidenti bez oštrice. Osim spomenutih mjera zaštite zdravlja radnika, Pravilnikom je također utvrđeno kako poslodavac mora prijaviti svaki navedeni incident slanjem obrasca s informacijama o svakom ekspozicijskom incidentu. Incidenti se prijavljuju na Obrascima za prijavu ozljeda oštrim predmetom (Prilog I i Prilog II) koji su sastavni dio Pravilnika (NN 39/2020). Obrasci se mogu popuniti i elektronski, putem poveznice koja se nalazi na stranici Službe za medicinu rada HZJZ-a. Poslodavac je obvezan popunjeni obrazac iz Priloga I. ovoga Pravilnika dostaviti elektroničkim putem Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo te u svojoj evidenciji imati popunjene obrasce iz Priloga I. i Priloga II. ovoga Pravilnika.

HZJZ je obvezan dostaviti elektroničkim putem mjesečno zbirno izvješće o svim ubodnim incidentima tj. ozljedama oštrim predmetima ili drugim vrstama ekspozicijskih incidenata, Ministarstvu zdravstva i nadležnom osiguravatelju.

Podatci iz zaprimljenih obrazaca (Prilog I) se u Službi za medicinu rada HZJZ-a evidentiraju i analiziraju. Evidencija obuhvaća podatke o poslodavcu, ozlijeđenom radniku, incidentu i radnom procesu pri kojem je došlo do ozljede, načinu ozljeđivanja i težini ozljede oštrim predmetom.

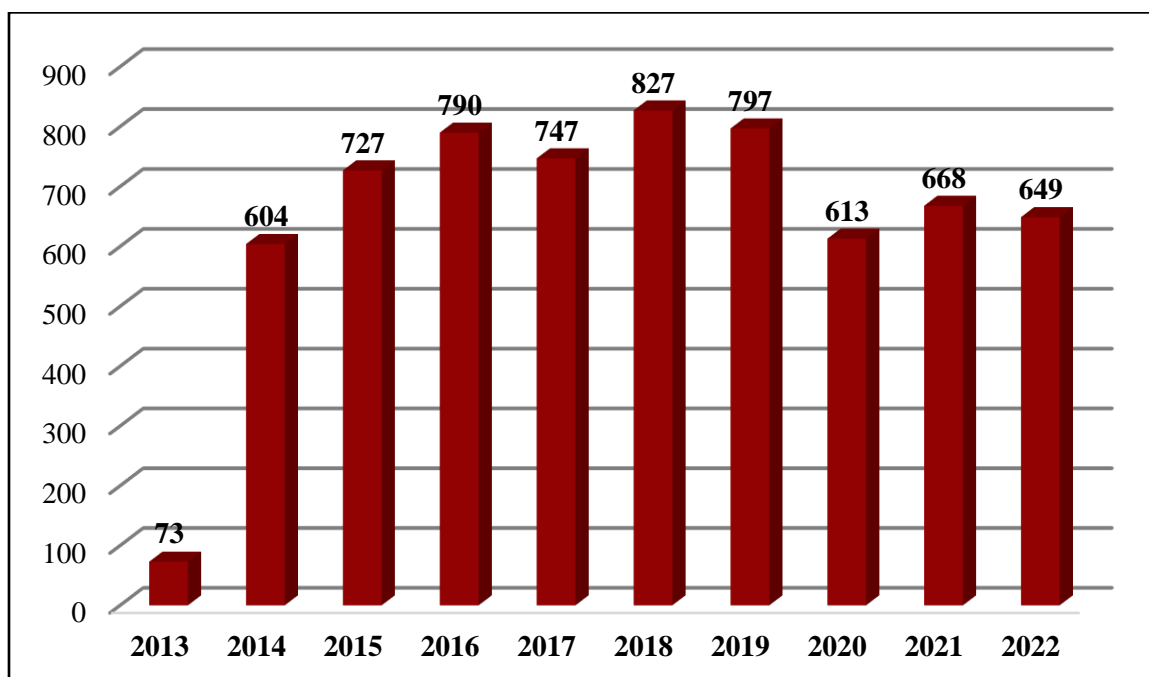
4.1.1. Učestalost ekspozicijskih incidenata

Obveza prijavljivanja incidenata stupila je na snagu 1. srpnja 2013. godine, a prve prijave su u Službi za medicinu rada HZJZ-a počele stizati u kolovozu 2013. godine te je do kraja godine stizalo prosječno 15 prijava mjesečno. Broj prijava se postupno povećavao te se tijekom 2014. godine popeo na 50-tak mjesečno. Od 2015. – 2022. godine prosjek mjesečnih prijava je oko 55 mjesečno što je prikazano na Slici 4.1.

Slika 4.1. Prosječni broj prijava mjesečno po godinama (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2022.)

Od kolovoza do prosinca 2013. godine u Službi za medicinu rada HZJZ-a su zaprimljene sveukupno 73 prijave incidenata. Sveukupni broj prijava incidenata u 2014. godini popeo se je na 604 prijave da bi se u godinama od 2015.-2022. broj zaprimljenih prijava kretao oko 727 godišnje. Slika 4.1.2. prikazuje broj prijavljenih incidenata godišnje za razdoblje od kolovoza 2013. do prosinca 2022. godine.

Slika 4.2. Broj prijavljenih incidenata godišnje (razdoblje kolovoz 2013.- prosinac 2022.)

Tijekom razdoblja siječanj - prosinac 2022. godine u evidenciju ozljeda oštrim predmetima i ostalih ekspozicijskih incidenata uneseni su podaci o 649 ozljeda.

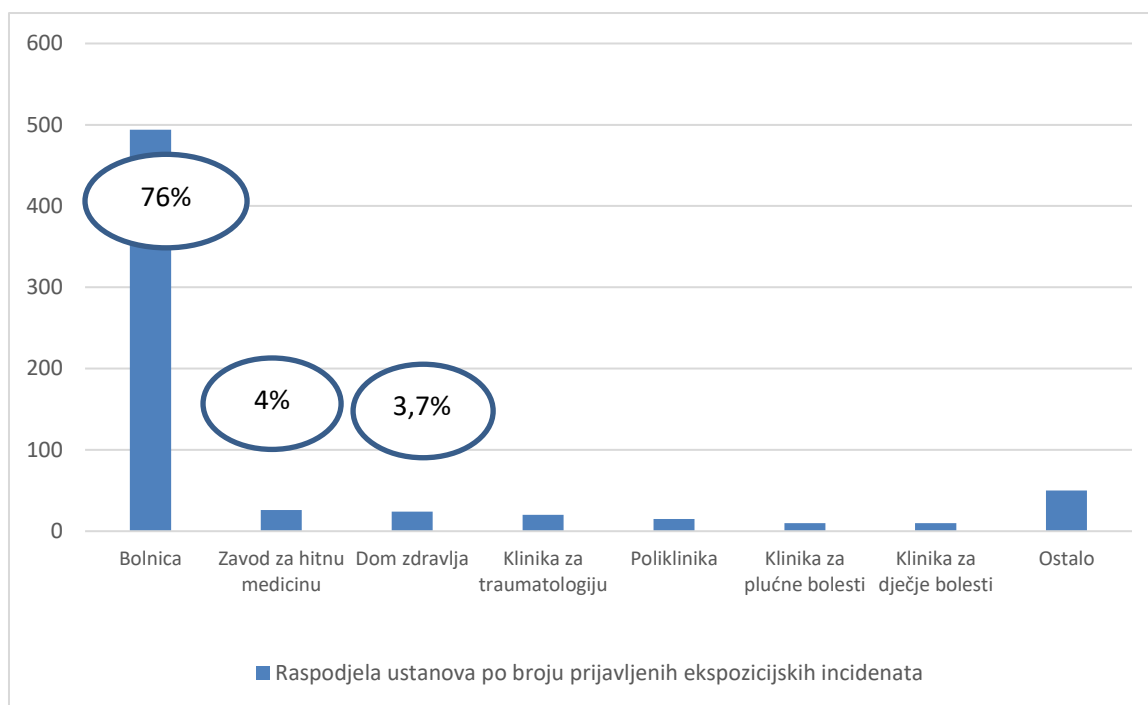
U nastavku je prikazana analiza tih podataka s obzirom na ustanovu i mjesto gdje se incident dogodio, zanimanje i spol ozlijeđenog radnika te vrstu ozljede /ekspozicijskog incidenta.

4.1.2. Analiza podataka po ustanovama u kojima se dogodio ekspozicijski incident

Analiza podataka koji pokazuju u kojim je ustanovama u Republici Hrvatskoj došlo do ubodnih incidenata tj. ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je daleko najveći broj incidenata zabilježen u bolnicama, čak 494 incidenta (76%) od ukupnog broja prijavljenih incidenata. Slijede Zavod za hitnu medicinu s 26 prijavljenih incidenata (4%) te Domovi zdravlja s 24 (3,7%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ekspozicijskih incidenata.

Tablica 4.1. Broj incidenata po ustanovama u 2022. god.

Ustanova u kojoj se dogodila ozljeda oštrim predmetom /ekspozicijski incident	Broj incidenata
Bolnica	494
Zavod za hitnu medicinu	26
Dom zdravlja	24
Klinika za traumatologiju	20
Poliklinika	15
Klinika za plućne bolesti	10
Klinika za dječje bolesti	10
Dom za odrasle osobe	8
Klinika za kardiovaskularne bolesti	8
Klinika za ženske bolesti i porode	7
Zavod za javno zdravstvo	7
Klinika za tumore	5
Klinika za psihijatriju	5
Stomatološki fakultet	3
Ostalo	5
Opća/obiteljska medicina	1
Ordinacija dentalne medicine	1
UKUPNO (u 2022.godini)	649

Slika 4.3. Raspodjela ustanova po broju prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g.

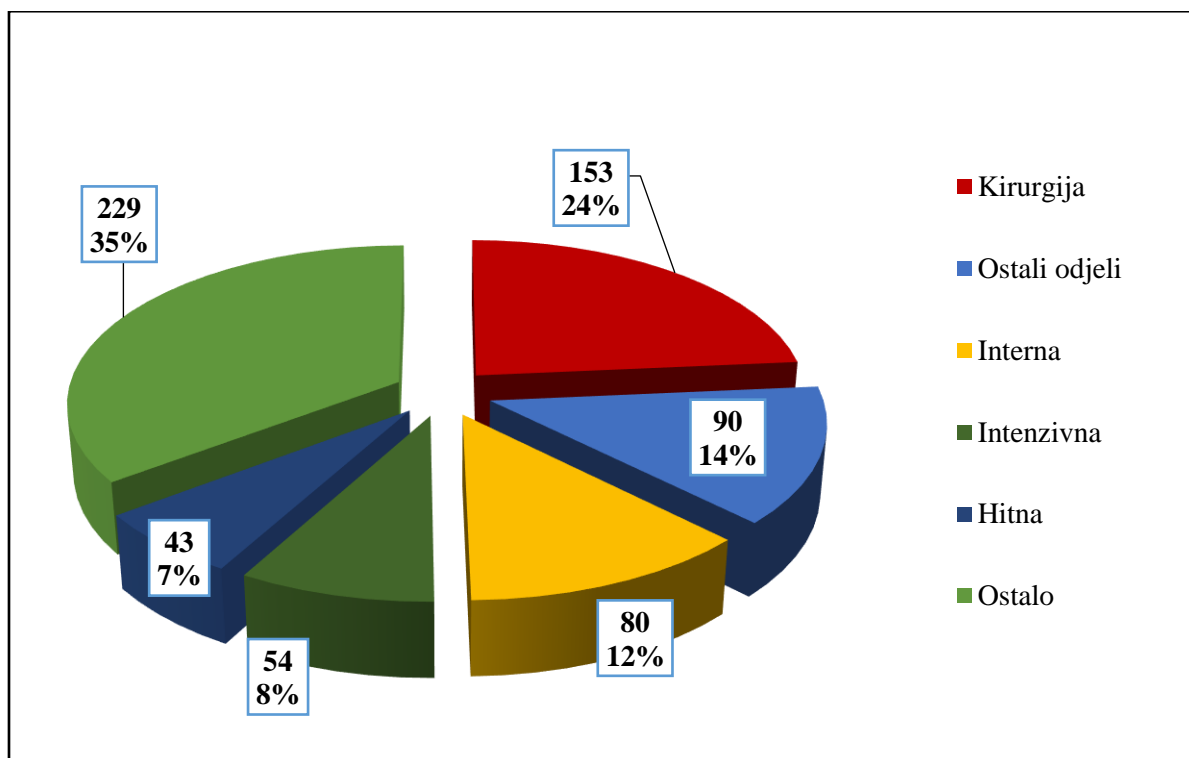
4.1.3. Analiza podataka prema mjestu nastanka ekspozicijskog incidenta

Analiza podataka koji pokazuju na kojim odjelima odnosno službama unutar zdravstvene ustanove je došlo do ubodnih incidenata tj. ozljeda oštrim predmetima ili drugih vrsta ekspozicijskih incidenata, ukazuje da je najveći broj incidenata zabilježen na odjelu kirurgije, 153 (24%). Slijede ostali odjeli s 90 (14 %) prijavljenih incidenata. Na trećem mjestu po broju prijava je odjel interne medicine s 80 (12%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ekspozicijskih incidenata tijekom 2022. godine.

Tablica 4.2. Broj ekspozicijskih incidenata prema mjestu nastanka u 2022.g

Mjesto nastanka incidenta	Broj incidenata
Odjel kirurgije	153
Ostali odjeli	90
Interna medicina	80
Jedinica intenzivnog liječenja	54
Hitna/prijemna ambulanta	43
Laboratorij	37
Ginekologija	29
Dentalna medicina	22
Odjeli/Covid	18
Radiologija	17
Obiteljska medicina	12
Psijatrija	12
Neurologija	11
Pulmologija	10
Zavod za hitnu medicinu	9
Pedijatrija	9
Dijaliza	6
Onkologija	5
Kardiologija	4

Patologija	4
Citologija	4
Nije navedeno	4
Ljekarna	3
Transfuziologija	3
Urologija	3
Dermatologija	2
Patronaža	2
Anesteziologija	1
Zavod za javno zdravstvo	1
Infektologija	1

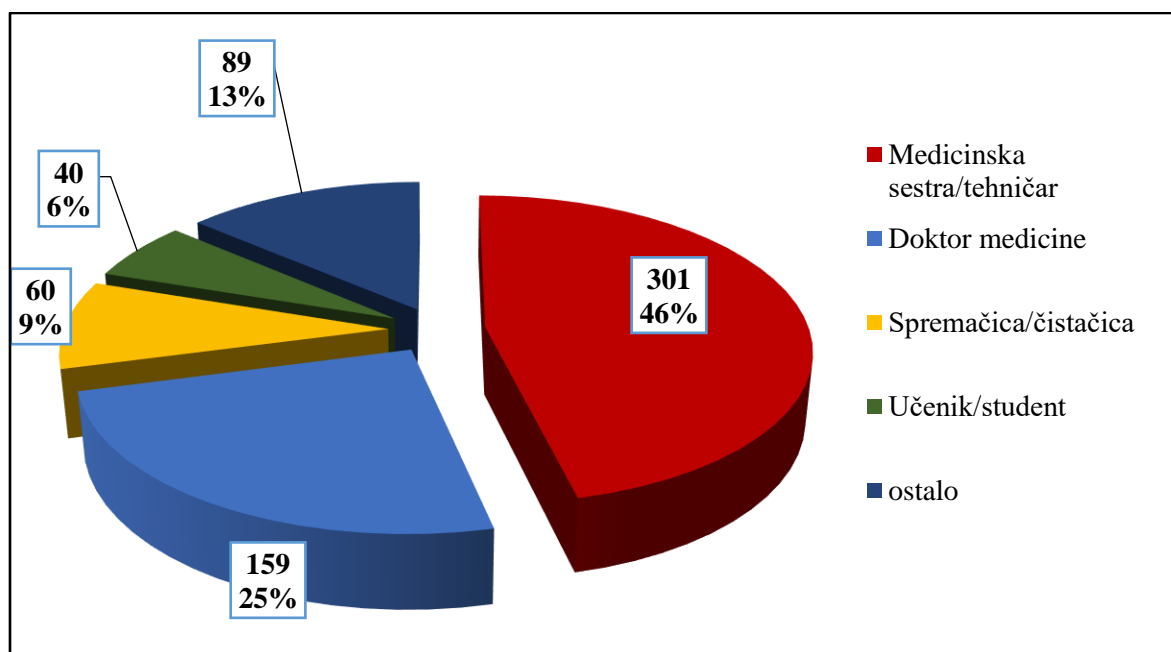
Slika 4.4. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g. prema mjestu nastanka incidenta unutar zdravstvene ustanove

4.1.4. Analiza podataka prema zanimanju ozlijeđenih radnika

Analiza podataka koji pokazuju kojeg zanimanja je zdravstveni djelatnik koji je doživio ubodni incidenti tj. ozljedu oštrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je gotovo polovica od ukupnog broja incidenata, njih 301 (46%) zabilježena kod medicinskih sestara/tehničara, a četvrtina od ukupnog broja incidenata, 159 (25%) zabilježena je kod liječnika. Slijede spremačice/čistačice s 60 (9%) zabilježenih incidenata te učenik/student s 40 (6%) zabilježenih incidenata od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2022. godine.

Tablica 4.3. Broj ekspozicijskih incidenata prema zanimanju ozlijeđenog radnika u 2022. g

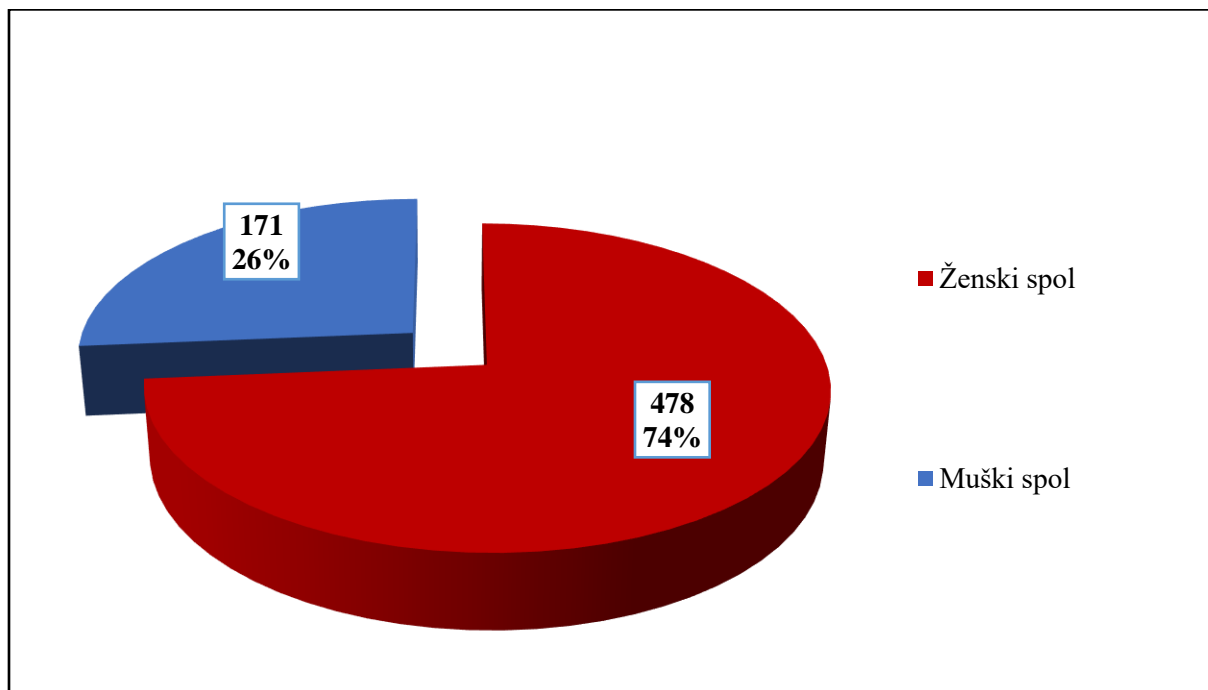
Zanimanje ozlijeđenog radnika	Broj incidenata
Medicinska sestra/ tehničar	301
Doktor medicine	159
Spremačica/ čistačica	60
Učenik/student	40
Laboratorijski tehničar	26
Pomoćni djelatnik u zdravstvu	9
Doktor dentalne medicine	8
Primalja	7
Inženjer medicinske radiologije	7
Bacc. med.lab.dijagnostike	6
Njegovateljica	3
Mag.farmacije	2
Dentalni tehničar	2
Fizioterapeut	2
Vozač	1
Ostalo	1
Nije navedeno zanimanje	15

Slika 4.5. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g. prema zanimanju ozlijeđenog radnika

4.1.5. Analiza podataka prema spolu ozlijeđenih radnika

Analiza podataka po spolu zdravstvenih djelatnika koji su doživjeli ubodni incidenti tj. ozljedu oštrim predmetima ili drugu vrstu ekspozicijskog incidenta, ukazuje da je veći broj incidenata zabilježen kod žena i to njih 478 (74%), dok je 171 incidentata (26%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ekspozicijskih incidenata tijekom 2022. godine, zabilježeno kod muških zaposlenika.

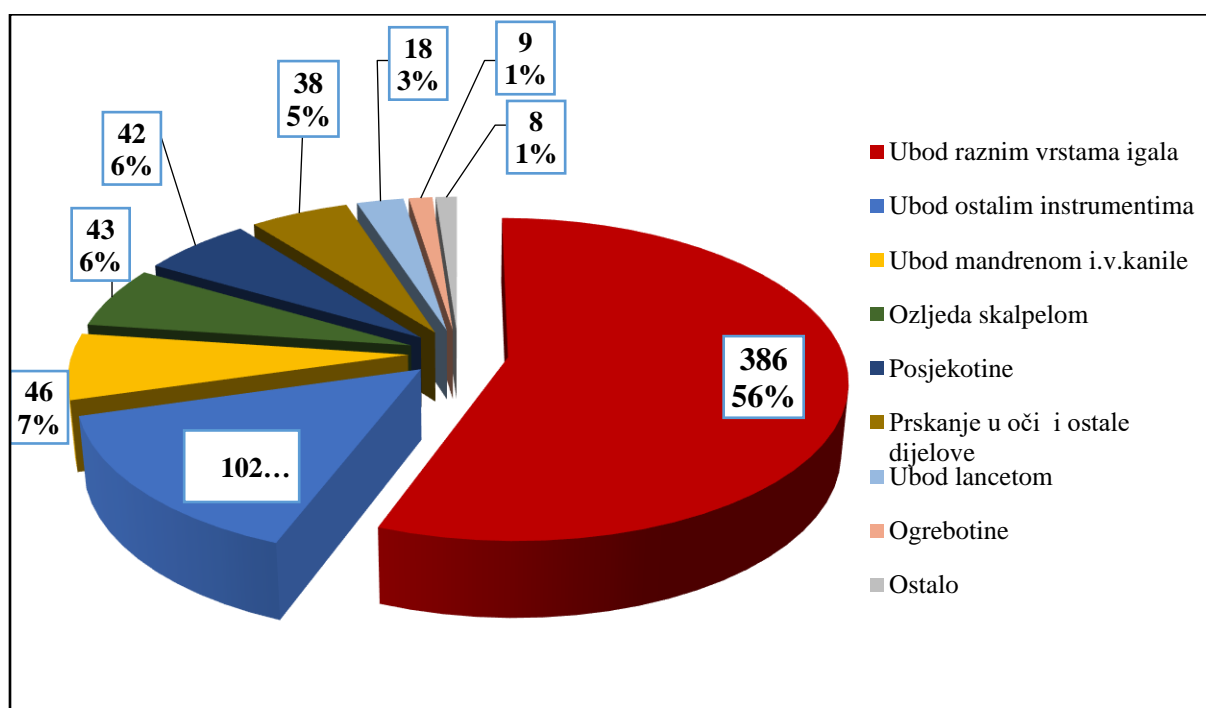
Slika 4.6. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g. prema spolu ozlijeđenog radnika

4.1.6. Analiza podataka prema vrsti incidenta

Prilikom prijave vrste incidenta, u nekim obrascima su pojedini incidenti upisani u više ponuđenih rubrika te je to razlog što je broj incidenata po vrsti nešto veći od broja prijavljenih incidenata u 2022. godini. U tablici je navedeno 692 vrste incidenata. Analiza podataka, koji pokazuju koju vrstu incidenta je zdravstveni djelatnik doživio, ukazuje da je polovica ukupnog broja incidenata, njih 386 (56%) bilo prijavljeno kao ubodi raznim vrstama igala. Slijede ubodi ostalih instrumenata kao 102 (15%) zabilježenih incidenata, zatim ubodi mandrenom i.v. kanile 46 (7%) te ozljeda skalpelom 43 (6%) od ukupnog broja zaprimljenih prijava ubodnih/ekspozicijskih incidenata tijekom 2022. godine.

Tablica 4.4. Broj ekspozicijskih incidenata prema vrsti incidenta u 2022. g.

Vrsta ekspozicijskog incidenta	Broj incidenata
Ubodi raznim vrstama igala	386
Ubod ostalih instrumenata	102
Ubod mandrenom i.v. kanile	46
Ozljeda skalpelom	43
Posjekotine	42
Prskanje u oči i ostale dijelove	38
Ubod lancetom	18
Ogrebotine	9
Ugriz	8
Ostalo (nije navedeno)	4

Slika 4.7. Raspodjela broja prijavljenih ekspozicijskih incidenata u 2022. g. prema vrsti nastalog incidenta

4.1.7. Zaključak

Ubodni incidenti tj. ozljede oštrim predmetima, kao i ostali vidovi ekspozicijskih incidenata, vrlo rijetko za posljedicu imaju značajniju ozljedu pa se stoga veliki broj takvih ozljeda niti ne prijavljuje. Međutim, posljedično mogu rezultirati pojavom jedne od tzv. krvlju prenosivih bolesti. Do tih bolesti može doći u slučaju incidenata pri kojima je radnik izložen zaraženoj krvi ili tjelesnoj tekućini u kojoj se nalazi zaražena krv. Postoji veliki broj patogena koji mogu izazvati infekciju tim tzv. krvlju prenosivim bolestima, ali najspominjaniji i najopasniji su virusi HIV-a te hepatitisa B i C. Prijavljivanje ubodnih incidenata tj. ozljeda oštrim predmetima kao i ostalih vidova ekspozicijskih incidenata od izuzetne je važnosti kako bi se u slučaju razvoja bolesti mogao povezati nastali incident s posljedičnom bolesti. Podatak o prijavljenom incidentu ključan je u postupku priznavanja profesionalne bolesti kao posljedice

doživljenog ubodnog incidenta tj. ozljede oštrim predmetima ili nekog od ostalih vidova ekspozicijskih incidenata.

Analiza podataka zaprimljenih u Službu za medicinu rada HZJZ-a putem popunjenih obrazaca prijave ozljeda oštrim predmetima (Prilog I), ukazuje na potrebu uvođenja sigurnijih mjera zaštite koje su raspoložive na tržištu. Na to osobito ukazuje podatak kako je skoro 56% incidenata nastalo ubodom iglom. Dokazano je da primjena igala s integriranim zaštitnim mehanizmom znakovito smanjuje broj ozljeda iglom u radnika u zdravstvu, osobito u medicinskih sestara i doktora medicine. Znakovit je i visok broj ozljeda zabilježenih u spremačica/čistačica što ukazuje na neprikladno uklanjanje i odlaganje oštrih predmeta. Ukoliko se oštri predmeti, prvenstveno upotrijebljene igle, ne odlažu na ispravan način u adekvatne i kvalitetne posude/spremnike za odlaganje upotrijebljenih oštrih predmeta, prilikom uklanjanja i bacanja očekivano dolazi do ozljeđivanja kako medicinskog osoblja tako i spremačica/čistačica.

Od iznimne važnosti je provesti dodatnu edukaciju zaposlenika i poslodavaca. Potrebno je u suradnji s poslodavcima omogućiti široku primjenu opreme s integriranim zaštitnim mehanizmima te specijalne spremnike/posude za odlaganje upotrijebljenih oštrih predmeta i igala kako bi se u što većoj mjeri izbjeglo ozljeđivanje tijekom i nakon korištenja oštrih predmeta u djelatnosti zdravstva.